

Representantforslag 63 S

(2014–2015)

fra stortingsrepresentantene Martin Kolberg, Gunvor Eldegard, Jette F. Christensen, Jan Bøhler, Per Olaf Lundteigen, Hans Fredrik Grøvan, Abid Q. Raja, Bård Vegar Solhjell og Rasmus Hansson

Dokument 8:63 S (2014–2015)

Representantforslag fra stortingsrepresentantene Martin Kolberg, Gunvor Eldegard, Jette F. Christensen, Jan Bøhler, Per Olaf Lundteigen, Hans Fredrik Grøvan, Abid Q. Raja, Bård Vegar Solhjell og Rasmus Hansson om å opprette en stortingsoppnevnt granskingskommisjon for å vurdere forhold rundt Scandinavian Star-katastrofen

Til Stortinget

Bakgrunn

På fergen Scandinavian Stars overfart mellom Oslo og Fredrikshavn 7. april 1990 ble det antent flere branner om bord. 159 personer omkom, hvorav de fleste var norske.

Etter brannen ble etterforskningsansvaret delt mellom Danmark, Sverige og Norge. Som følge av at skipet ble slept til svensk havn, ble åstedsundersøkelsen gjennomført av svensk politi. Det norske etterforskningsansvaret omfattet den taktiske etterforskning av den umiddelbare brannårsaken. Dansk politi- og påtalemyndighet hadde på sin side ansvaret for å etterforske bakenforliggende forhold knyttet til rederiet, herunder beslutningen om å sette skipet i drift.

Jansen-utvalget

Det såkalte Jansen-utvalget ble nedsatt av Sjøfartsdirektoratet umiddelbart etter brannen. Utvalget ble ledet av assisterende sjøfartsdirektør Emil Jansen og hadde representanter fra ulike myndigheter, Veritas og Lloyds, samt rederne og sjømannsorganisasjonene. Utvalget skulle bl.a. vurdere «passasjerskips sikkerhet og havnestatskontroll av fremmede skip i norske havner». Utvalget avga sin endelige rapport i

oktober 1990 og kom med 18 konkrete anbefalinger på tekniske sikringstiltak og tiltak som skulle bedre mannskaps og rederiers rutiner og kompetanse. Arbeidet la et viktig grunnlag for utviklingen av bedre sjøsikkerhet.

Schei-utvalget

Få dager etter katastrofen ble det truffet avtale mellom Sverige, Danmark og Norge om å nedsette et felles granskingsutvalg. Det ble besluttet at utvalget skulle oppnevnes av den norske regjeringen. Utvalget ble oppnevnt 20. april 1990 med høyesterettsdommer Tore Schei som formann, og det avga innstilling til Justis- og politidepartementet 31. januar 1991, jf. NOU 1991:1 A og B. Utvalgets arbeid munn- net ut i over 30 anbefalinger.

Politietterforskningen

Riksadvokaten besluttet 7. april 1990 at Oslo politikammer skulle forestå den nødvendige politietterforskning fra norsk side i forbindelse med brannen om bord på Scandinavian Star. Den norske etterforskningsinnsatsen ble konsentrert om 1) brannårsak og 2) å finne en mulig brannstifter.

Riksadvokaten konkluderte 11. mars 1991 med at brannen var påsatt. Etterforskningen avdekket at det bare var én person som kunne mistenkes for ildspåsettelsen, en dansk lastebilsjåfør som omkom i brannen. Ettersom det ikke var mulig å komme videre i etterforskningen mot en avdød, ble saken henlagt etter bevisets stilling.

Den norske kapteinen Hugo Larsen og to danske redere ble stilt for retten i Danmark og dømt til korte straffer.

I politiets påtegning, forankret i prosjektrapporten som ble avgitt i juni 2014, heter det at momentene

som utpekte den danske statsborgeren som gjerningsmann, kan fremstå som utilstrekkelig bevismessig.

Stortingets behandling

Handelsminister Kaci Kullman Five holdt en redegjørelse i Stortinget 2. mai 1990. Sjøfart- og fiskerikomiteen avga 7. juni 1990 Innst. S. nr. 235 (1989–1990) til St.meld. nr. 43 (1989–1990) om Sjøfartsdirektoratets virksomhet i 1988 og 1989 og handelsministerens redegjørelse.

Sikkerhet for skipsfarten generelt ble behandlet i Stortinget 12. juni 1991, jf. Innst. S. nr. 193 (1990–1991), og 12. mai 1992, jf. Innst. S. nr. 157 (1991–1992).

Innst. S. nr. 108 (1992–1993), jf. St.meld. nr. 63 (1991–1992) om brannulykken på passasjerfergen Scandinavian Star, ble avgitt 10. mars 1993 fra sjøfarts- og fiskerikomiteen (utkast til innstilling ble forelagt justiskomiteen til uttalelse).

Innstillingen ble behandlet i Stortinget 18. mars 1993.

St.meld. nr. 63 (1991–1992) bygget på anbefalingene fra Jansen-utvalget og Schei-utvalget. Det fremgår av sammendraget i Innst. S. nr. 108 (1992–1993):

«Det regnes som overveiende sannsynlig at brannen ble påsatt av en passasjer som selv omkom.»

Innst. S. nr. 223 (1996–1997) fra næringskomiteen om representantforslag fra stortingsrepresentantene Reidar Johansen og Lisbeth Holand om strengere krav til registrering og kontroll av eierskap til skip i norske farvann, og forslag fra representanten Erling Folkvord om å sette ned en granskingskomisjon som skulle gjennomgå ansvarsforholdene bak Scandinavian Star-katastrofen, ble behandlet i Stortinget 12. juni 1997.

Spørsmål i Stortinget

Stortingsrepresentant Per Sandberg stilte 7. desember 2010 et skriftlig spørsmål til justisminister Knut Storberget om statsråden, ved en eventuell henvendelse fra danske myndigheter, ville etablere dialog/initiativ om ny gransking av Scandinavian Star-ulykken. Spørsmålet ble besvart 10. desember 2010.

14. mai 2013 stilte representant André Oktay Dahl skriftlig spørsmål til justis- og beredskapsminister Grete Faremo om hvordan hun vurderte brev fra støttegruppen etter Scandinavian Star, med krav om oppnevning av et granskingsutvalg, uavhengig av påtalesporet og Riksadvokatens befatning med saken. Spørsmålet ble besvart 23. mai 2013.

28. november 2013 ble interpellasjon fra representant Jan Bøhler til justis- og beredskapsminister Anders Anundsen om ny gjennomgang/kartlegging av hendelsesforløpet ved brannen på Scandinavian Star behandlet i Stortinget.

Begjæringer om gjenopptakelse av etterforskningen

I ettertid har det kommet frem nye opplysninger, og Støttegruppen for etterlatte og overlevende har krevd ny etterforskning. Blant annet er det hevdet at eiere og mannskap kan ha stått bak brannen. Undersøkelser har vist at det var flere branner som startet på flere forskjellige steder i skipet, og på forskjellige tidspunkter.

Krav om ny etterforskning er gjentatte ganger avvist av myndighetene i Norge og Danmark, senest i 2012.

Stiftelsen etterforskning av mordbrannen Scandinavian Star, som består av en gruppe personer med høy fagkompetanse innen etterforskning av brannårsaker og sikkerhet til sjøs, leverte i april 2013 en omfattende rapport til Oslo politidistrikt. Det ble blant annet vist til at den siste brannen kan ha vært antent et betydelig antall timer etter at den antatte danske gjerningsmannen omkom.

På bakgrunn av stiftelsens rapport besluttet politimesteren i Oslo, Hans Sverre Sjøvold, å nedsette en prosjektgruppe hvis oppgave var å vurdere hvorvidt det var grunnlag for en ny etterforskning eller ikke. Prosjektgruppen gjennomgikk den tidligere etterforskningen i 1990 og konkluderte i juni 2014 med at det ikke var grunnlag for å åpne ny etterforskning.

Politimester Sjøvold valgte å gå imot prosjektgruppens anbefaling og anmodet riksadvokaten om å gjenoppta deler av etterforskningen. Punktene Sjøvold ville ha etterforsket på ny, var spesielt de påståtte økonomiske motivene og utpekingen av en avdød danske som gjerningsmann.

Riksadvokaten traff 27. juni 2014 vedtak om ny etterforskning hvor det ble vist til at foreldelsesfristen for mordbrann er 25 år. Han ba derfor om at den nye etterforskningen blir påbegynt så raskt som mulig.

Henvendelser til kontroll- og konstitusjonskomiteen fra Stiftelsen etterforskning av mordbrannen på Scandinavian Star og Støttegruppen for etterlatte og overlevende

Både Stiftelsen etterforskning av mordbrannen på Scandinavian Star og Støttegruppen for etterlatte og overlevende krever en gransking av saken.

Stiftelsen etterforskning av mordbrannen på Scandinavian Star hadde 11. november 2014 møte med kontroll- og konstitusjonskomiteen. Det ble fremhevet at det var feil i forutsetningene for Stortingets tidligere behandling av saken (feil gjerningsmann ble utpekt som følge av mangelfull etterforskning og det ble gitt feil informasjon om forsikringsforhold). Stortinget var derfor ført bak lyset.

Støttegruppen etter Scandinavian Star hadde 25. november 2014 møte med justis- og beredskapsminister Anders Anundsen. I etterkant av møtet har

de presentert flere punkter for kontroll- og konstitusjonskomiteen som bør inngå i et mandat for ny gransking.

Støttegruppen viser til at hensikten med en gransking må være å gi svar, så langt det lar seg gjøre, på spørsmål som tidligere ikke er tilfredsstillende besvart etter Scandinavian Star-katastrofen. Det vises videre til at politi- og påtalemyndighet har iverksatt tiltak gjennom ny etterforskning, og det forventes at en tilsvarende prosess må finne sted i det politiske systemet og forvaltningen.

Det vises videre til at opplegget for en ny gransking må være realistisk, samtidig som regjeringen og Stortinget ikke kan handle på en måte som griper inn i politiet og påtalemyndighetens ansvar.

Forslag

På denne bakgrunn fremmes følgende

f o r s l a g :

1. Det oppnevnes en uavhengig granskingskomisjon for brannen på Scandinavian Star. Granskingskomisjonens formål er å vurdere om de faktiske forhold som det er blitt redegjort for under Stortingets tidligere behandling av saken, jf. bl.a. Innst. S nr. 235 (1989–1990), St.meld. nr. 63 (1991–1992), jf. NOU 1991:1 a og b, samt Innst. S. nr. 108 (1992–1993) gir et korrekt og fyllestgjørende bilde av saken i lys av den informasjonen som senere er kommet frem. Kommisjonen skal videre vurdere de offentlige myndigheters oppfølging av saken, herunder oppfølgingen av anbefalingene i de ovennevnte dokumenter samt ivaretagelsen av overlevende og pårørende.
2. Stortingets presidentskap fastsetter granskingskomisjonens sammensetning og mandat, herunder avgrensningen mot den pågående etterforskningen av eventuelle straffbare forhold i saken.

17. februar 2015

